

Előfizetési ár

MAGYAR

Előfizetési ár

„MAGYAR DOHÁNYUJSÁG“-ra

Egész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 frt.
Negyed évre . . . 1 frt.

„MAGYAR DOHÁNYUJSÁG“-ra

Egész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 frt.
Negyed évre . . . 1 frt.

Megrendelés a kiadóhivatalban
vagy utálványával minden
postahivatalnál eszközölhető.

Megrendelés a kiadóhivatalban
vagy utálványával minden
postahivatalnál eszközölhető.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest,

VI., Podmaniczky-utca 1. sz.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI. Podmaniczky-utca 1. sz.

DOHÁNYUJSÁG.

A dohánytermelést és dohánykereskedést felkaroló gazdasági szaklap.

Hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal és az ország
minden hirdetés-gyűjtő ügynöksége.

Felélős szerkesztő és lapfőigazgató: **Daróczy Vilmos.**
Társzerkesztő: **Jovag Kleberg Oswald.**

Hirdetések: Negyed oldal 10 frt.; kisebb hirdetésekül
minden petit sor 4 kr.

TARTALOM: Általános tudnivalók. Közli: *L. K. O.* — A dohányárak emelése. Irta: *Daróczy Vilmos.* — Kombinációk. Irta: *Fejér Viktor.* — Mezőgazdasági levelek. Irta: *Hertzka J. Ottó.* — Helyreigazítás és figyelmeztetés a pajták és simitőházak telárlítását illetőleg. Irta: *Daróczy Vilmos.* — A m.-óvári m. kir. gazdasági akadémia a bécsi kiállításon. — A dohányról. Irta: *Réti János.* — Irodalom. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

TÁRCZA: Mint nyilatkoznak a szellemi téren kitűnt német férfiak a dohány élvezetéről.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS.

Október 1-től új előfizetést nyitottunk lapunkra.

Azon t. előfizetőinket, a kiknek előfizetésük mult hó 1-én vagy már előbb lejárt, s az előfizetéssel még hátralékban vannak, tisztelettel kérjük, szíveskedjenek előfizetéseiket mielőbb megújítani.

Lapunk előfizetési ára:

Egész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 „
Negyed évre . . . 1 „

Az előfizetések lapunk kiadóhivatalához, Budapest, VI. Podmaniczky-utca 1. sz. intézendők.

A „Magyar Dohányujság“
kiadóhivatala.

Általános tudnivalók.

I. A dohánytermelők berendelése a beváltáshoz.

A dohánytermelők, dohányuknak beszállítására, az illető beváltó hivatal által kiállított „határnap kiírás“ czímmel ellátott úrlapon felszólítanak, hogy „N. N. községben X engedély cím alatt termelt dohányt, Y napon Z hivatalba, annak beváltása végett szállítsa be.

Há a dohány beszállítása a meghatározott időben kivihető nem volna, kötelesek a termelők azt az illető hivatalnak, legalább 8 nappal a kitűzött beszállítási határidő előtt bejelenteni és a beszállításra más határidőt kérni.

Azon termelők, kik a meghatározott beváltási határidőben megjelenni szándékosan elmulasztanak: rendszegési bírsággal büntetendők, mely bírságnak mérvét a pénzügyminiszterium határozza meg.

Figyelmeztetnek a termelők, hogy a dohány beszállítása alkalmával, járműveiket takaró eszközzel lássák el, nehogy kedvezőtlen időjárás beálltával az anyag nedvesség által szenvedjen, mert ily állapotban az nemcsak a csekélyebb osztályba soroztatik, hanem a nedvesség fejében még aránylagos súlylevonás is alkalmaztatik.

II. Szabályellenes, vagy elkésett beszállítás esetén való eljárás.

Ha valamely termelő más beváltó bizottsághoz szállítaná dohányját, mint a melyhez beosztott: terményével vissza és az illető bizottsághoz utasítandó, — ha pedig terményét az illető bizottsághoz ugyan, de nem a meghatározott időben, mindazonáltal a bizottság működésének berekesztése előtt szállítaná be, ez csak a többi, a kellő időben megjelent termelők terményei beváltásának eszközlése után fog átvétetni.

Ha azonban a termelő dohányját az illető bizottság működés tartama alatt sem szállítaná be, akkor ezen beszállítás, a termelő költségén, a legközelebbi állandó dohánybeváltó hivatalhoz, pénzügyőri fedezet mellett eszközöltetik, s a termelő ellen, a jövedéki eljárás eszközlésbe vétetvén, jövőre dohánytermelési engedélyt nyerni nem fog.

III. A dohánybeváltási árakból levonandó kincstári tartozások.

A dohánybeváltási árból, amely a termelőnek a beváltott dohányért jár, mindenekeelőtt a kincstár által kifizetett termelési előlegek, illetékek, adóhátralékok, egyszóval a kincstár illető összes követelések vonatnak le.

Az előlegekből, a kiszolgáltatás alkalmával, csupán a korábban felvett ily előlegekből származó hátralékok vonatnak le — ellenben adó és egyéb kincstári követelések, a rendes dohánytermelési előlegekből csak akkor vonhatók le, ha ezen levonásokba a termelő önként beleegyezik.

L. K. O.

A dohányárak emelése.

Itt fekszik előttünk ama hirdetmény, mely megállapítja a beváltási árakat három évre, u. m. 1890—91—92-ik évekre.

A termelők hirtelenében talán nem is fogják észrevenni azon lényeges ár-emeléseket, melyben a debreczeni, szegedi, és szuloki körzetben levő dohány-termelők részesülnek.

A debreczeni, szegedi és szuloki dohánylevelek ára ezután a következő lesz:

Közönséges levelek.

Válogatott a) mely eddig 31 frt volt, ezután 32 frt lesz.

Válogatott b) mely 29 frt volt, most 30 frt — kr.

I. oszt. volt 23 frt 50. most 24 „ 50 „
II. „ „ 17 „ 50 „ 18 „ 50 „
III. „ „ 12 „ — „ 13 „ — „
egy szóval mindenik osztály 1 frttal drágább lesz.

A kerti levelekre nézve pedig azon igen nevezetes változás hozott be, hogy azokat nem csak épen ama speciális helyekről fogják átvenni, hanem az ország bármely részében fognak termeltetni, mint olyanok fognak fizettetni, abban az árban, mint a minőben a kerti leveleket átvenni szokták.

Eltekintve a belfogyasztástól és figyelembe véve a kivitelünket, melyet majdnem teljesen megszüntnek lehet most jelezni, miután most még a legalacsonyabb árban sem lehet eladni; mondom, ha ezen körülmény figyelembe vesszük; ezen áremelés igen nagynak és lényegesnek mondható. Én vagyok az, ki annak legjobban örvend, hogy a dohány ára emeltetik, mert én azt is tudom, hogy mennyi költség és fáradsággal jár a dohány termelése és annak kezelése.

Folyton és folyton hangoztattuk e lapok utján a dohány áremelésének szükségét — és hála a dohányjövődék élén álló éles látású igazgatónak, a ki ezen ügyeket mély belátással és méltányossággal ugy kezeli, hogy tisztán kiviláglik azokból, hogy nemcsak a jövődék, de a termelő érdekét is szíven hordja — az áremelés ime ténynyé vált.

Mi pedig folyton biztattuk a termelőket a jobb anyag előállítására és tenni fogjuk ezt ezután is ama e meggyőződéssel, hogy az okszerűen előállított dohányok a jövőben, a midőn a jó kezelés általánosabb lesz, visszanyerendik elvesztett régi jó hírnevüket a külföldön: és akkor bizonyára tetemesen fog ez emelkedni — mert végtére a dohány egy olyan cikk, melynek fogyasztása évről-évre nagyobb dimenziókat vesz fel.

Kitűnik az a jelen számunkban más helyen közölt, felsőbb helyről vett — dohányeladási adatokból, melyek szerint ez évben nagy mérvben emelkedett a belföldi fogyasztás még a mult évhez viszonyítva is.

Csak hogy bizony még nagy, igen nagy mennyiségű az a dohány többletünk, a melyiyl a jövedék rendelkezik, mely eladásra nem alkalmas (és most egyáltalán nincs is kinek) szóval nagy a mennyiség a csekélyebb minőségű dohányokból, a melyet a jelen viszonyok közt eladni nem lehet, mindezeknél fogva az áremelések tehát annál is inkább örvendetek, annál inkább méltányolandók.

A dohány osztályoknak ily forma emelkedése szerintem igen helyes logikán nyugszik; mert a hajdani tiszavidéki dohányok ármegeállapításánál bizonyára az a körülmény lehetett tekintetbe véve, hogy a mennyiben a Tiszavidéken szivarborítót át nem vettek és olyat nem is igen termelhettek, arányítva ama most felemelt körzetbeli dohányokhoz, melyeknél a szivar borító dohányok termelése és előállításuk szokásban van és azok elő is állították, így ezen termelvényeikkel átlag árban sokkal nagyobb előnyben lehettek mint a tiszavidéki dohány ytermelők; hogy ezen különbséget némileg kiegyenlítették, talán ezen okból jónak látták a tiszavidéki levelek nem szivar osztályzatát feljebb venni mint a többi körzetbelieket, hogy az által az arány egyensúlyoztassék.

De tekintetbe véve azt a körülményt, hogy a debreczeni, szegedi, szuloki levelek azon része, mely nem a szivar borításra alkalmaztatik, hanem csak vágó anyagának használtatik, hogy ez a dohány is sokkal jobb és értékesebb mint a tiszavidéki levelek; azért tehát igen méltányos volt, hogy azoknak az ára feljebb emeltessék.

A tiszavidéki dohánytermelő eddig abban a kellemes helyzetben volt, hogy termelvényének ára osztályonként nagyobbra emeltetett, mint a többi körzeteké, ennek okai a tiszavidéki dohányoknak az akkori igényeknek megfelelő minőségében is feledhetett.

A tiszai dohányok képezték a kivitelnek nagy kontingensét.

A francia és olaszországi dohányszállítás anyagát majdnem kizárólagosan a tiszai dohány képezte; — a burnót szükséglete tetemesen nagyobb volt a mosta-

nál és a tiszavidéki levelek azt bőségben szolgáltaták; úgy szintén sok alkalmas burok levelet is adott, a mi most fellette megcsökkent.

De az akkori ár megszabásánál sem volt már indokolva az, hogy a debreczeni szegedi és szuloki dohányok ára kevesebbre állapítottassék meg a tiszai dohánynál, mert a Tiszavidéknek legnagyobb részében mennyiségileg mindig több volt holdanként, mint a többi körzetekben.

Egy szóval a debreczeni, szegedi és szuloki leveleknek minden osztálya, a szivarlevelek tekintetbe vétele nélkül jobbak és gyártási célokra sokkal többet érnek a tiszai dohány leveleknél és így amazoknak ár felemelése illetőleg a tiszai levelekkel egy vonalba való emelése egészen méltányos és igazságos.

De még abban az esetben sem joggal az azok árfelemelése, ha a holdankénti jövedelem itt több volna mint a tiszavidéki leveleknek holdankénti átlaga. A tokaji vagyis a nemes hegyaljai bor, nem azért drágább, mint a közönséges vagy éppen homoki, kerti borok, mert kevesebb terem belőle, mint a más féle bortermő vidéken; de drágább azért, mert finom, nemes és jó és bár mennyivel több is teremne belőle, még mindig drágább volna a másvidéki boroknál.

Miért legyen éppen itt a dohánynál különbség? és miért ne legyen azon dohány ára olyan magas, mint az, mely nálánál sokkal kevesebbet ér? — Itt csak az a kérdés merül fel, ha valjon csakugyan úgy van az a dolog, a mint én állítom, hogy csakugyan jobbak azon dohányok, mint a tiszavidéki. Erre nézve azt hiszem, hogy a mondottak tekintetében velem sokan egyet fognak érteni, még a tiszavidéki dohánytermelők közül is.

TÁRCZA.

Mint nyilatkoznak a szellemi téren kitűnt német szakférjak a dohány élvezetéről.

(Harmadik közlemény.)

Dr. Schiff Emil. Berlin.

1r.ó.

Berlin 1889. Nov. 6.

Mélyen tisztelt Collega ur!

Bocsásson meg, hogy azon megtisztelő felhívásának, miszerint a dohányzás élvezetéről véleményét nyilvánítsak, még csak ma teszek eleget, de múlt héten teendőm az országgyűlésen nagyon igénybe vették időmet.

Bármily hízogó rám nézve, hogy szerény véleményem az ország előkelő bölcseié között foglalandó helyet, mégis éppen ez tesz elfogulttá, a mennyiben a dohányzásról nem mint szakember adhatok véleményt, mint azt Ön — ki vendégterelő szótalanul oly kitűnő szivarokat látott általam elszívni, — rólam talán fellette. Talán ismeri Ön azon adomát, midőn egy hölgy egy urat a kalauz által a nemdohányzó kocsis szakaszából ki akar utasítani, mivel szivarozik „Uram, e kocsis szakasz nem dohányzóknak részére van fentartva.“ „Én nem vagyok dohányzó.“ „De ön mint látom szivarozik.“ Igen, kivételképen.“ Ilyen nem dohányzó vagyok én is.

Az én nem mérvadó véleményem szerint, ha az a kérdés, hogy a dohányzás élvezet-

zet-e, — természetesen nem tulzott mérvben — mindenesetre a nem nélkülözhetetlen élvezetek sorába tartozik. A stoikus — ezen veszélyes társadalmi osztály, mely ma már ritka, — a dohányást elvetendőnek fogja tartani, mivel a nélkülözhető dolgok sorába tartozik; az epikus igen nagyra becsülné, mert kis aldozat árán hosszú ideig tartó kellemes érzeteket idéz fel, mely más érzékeknek egyidejű kellemes ingerek felogatásánál nem hátráltatja, vagy csak csekély mérvben.

E nézetnek hódolok én is, azon elvből kiindulva, hogy minden érzékünket oly kellemesen foglalkoztattuk, a mint az csak lehetséges, s a mennyire azt az általános jó érzet megengedi. Ezért szeretek időnként egy-egy jó szivart elszívni; ritkán, mivel a dohányzás árt egészségemnek, s bár mily jól esik is az első pár szippantás, később gyomor bajt, rosszullétet s néha fejfájást okoz; de ha egyáltalában szivok valamit, annak jó szivarának kell lennie. Legjobban szeretem az importált Havannákat, s ezek közül is többre becsülöm az ajándékba kapott jókat, mint az általam vett rosszat, miután házamban, mint nem dohányzóban, finom szivarok nincsenek meghonosítva.

Bár élvezetet találok az égő szivar finom illatában, de a nicotin szagot, melyet a dohány a dohányzó szobájában és ruháján visszahagy, nagyon kellemetlennek találok. Saját lakószobámban tehát csak ritkán dohányzom, csodálattal viseltem azokat iránt, kik e kellemetlen járulékat el tudják maguktól harítani. Azon hölgyeket sem értem tehát, kik a nem dohányzókat nem akarják tökéletes fér-

Ezzel ugyan én még nem állítom azt, hogy az áremelés a tiszavidéki dohánytermelőt meg nem illetné és én nagyon is szeretem hinni, hogy ha az okszerű dohánytermelés általánosabb lesz és a minőségek meg fognak javulni, a mi kétségtelen, bizonyára ismét ki fognak előttünk nyílni a külföldi kapui és a jövedék akkor abba a kellemes helyzetbe jön, hogy a dohányokért országszerte nagyobb árakat fog adhatni a most megszabottnál is.

Ezuttal csak a méltányosságnak lett elég téve.

A kerti leveleknél tett módosítás igen igen nagy horderővel, fontossággal bír, mert azon speciális finom dohányok ezután nagyobb mérvben fognak termelteni, ez által a jó dohányokból nagyobb quantummal fogunk rendelkezni, s így a termelők több pénzt kapnak terméseikért, a külföld pedig jobban lesz hangolva dohányainkkal szemben.

A jelzett jelenlegi rossz körülmények közepette, a midőn a kivitel teljesen pang és így egészen magunkra vagyunk szorítva dohányunkkal, a fentebb tárgyalt áremelést igen örvendetesnek mondhatni, és tudom is, hogy a termelők a dolgot nagy örömmel veszik tudomásul.

Azt is tudom és nagyon sajnálom, hogy a tiszavidéki dohánytermelők egy részének zokon fog esni, hogy az ő általuk termelt dohány ára miért nem emeltett szintén.

Azonban azt hiszem, hogy e cikkemben eléggé ki van fejtve a tiszavidéki dohányoknak jelenlegi nem igen fényes helyzete, ami azok árának felemelését most még lehetlenné teszi.

A mondottakon kívül még azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a tiszavidéki dohánytermelőnek mindig van

fiának elismerni. Mint vélekedtek a szegény hölgyek Amerika felfedezése előtt? A mi továbbá a dohány hatására a szellemi munkára vonatkozólag, fent említett okokból e tárgyhoz hozzá nem szólhatok; mert nem tartozom azok közé, kikre nézve a dohányzás elkerülhetetlen igazolom a productív munkához. De egy szépirodalmi művet még szebbnek találtam, midőn egy szivar mellett olvastam. A szivarozás a dohányzásnak réam nézve egyetlen elviselhető neme. A cigerettet nem bírom túrni az égőpapír szaga miatt, a pipát még nem próbáltam, de nem is vágyakozom utána. Végül s mellesleg megjegyzem, hogy „szabad szellemben“ irt darabok olvasásánál csak igen gyenge dohányt szabad volnahasználni, mivel ezek már maguk feléinek a legerősebb dohánynyal.

Szívüdvözlöm mint őszinte hiva

Schiff Emil.

Babo Vilmos Ágost lovag. Klosterneuburgban (Bécs mellett.)

Az ökológiai és pomológiai tanintézet igazgatója Klosterneuburgban Bécs mellett; egy dohánytenyésztésről szóló mű szerzője.

Klosterneuburg, 1889. Nov. 11.

Hasztalan kísérlet volna bizonyítani akarni azt, hogy a dohányzás az embereknek nem szükséglete, mert a tényeket nem lehet eltárgadni. Az annyit vitatott ártalmasságot az egészségre sem fogadhatjuk el, a mennyiben ez élvezet nem hajtatik túl az eszélyesség határára. A dohány hatása, akár szivják, akár burnót alakjában használják avagy rágiák, ni-

egy előnye a debreczeni, szegedi, és szuloki levelek termelőivel szemben.

Ugyanis a tiszavidéki dohányok nem oly finnyások, könnyebben kezelhetők, sokkal erősebb természetűek, nem szakadnak oly könnyen mint amazok, és ennek az a következménye, hogy jobb osztályba is soroztatnak, mert egy jó tiszavidéki termelőnek mindig több I-ső osztályú dohányja lehet, mint egy debreczeni, szegedi és szuloki jó termelőnek, de nem csak az I. de az egész osztályzat tekintetében is, ide nem értve a szivar borítót, előnyben leend; annál is inkább, a mennyiben arra is adatott mód, hogy a tiszavidéken is alkalmas talaj és kezelés mellett szivarborítót is előállítani lehessen.

A dohánytermelők ügye jó kezekbe van letéve és egész nyugodtak lehetnek a termelők, hogy a beváltásnál sem fognak rövidséget szenvedni semmi tekintetben, csak kezeljék dohányukat tisztességesen és rendszeren.

Az ez évi dohány sem mennyiségileg sem minőségileg nem sikerült, mi minden esetre csak a szegény termelőket sújtja legjobban, pedig ők erről most épen nem tehetnek semmit, mert ezt nem a rosztól, hanem kizárólagosan az időjárásnak rendkívülisége okozta, hanem ezért nekik kell szegényeknek bűnhődni. Én hiszem azonban, hogy a dohánybevéltő bizottságok ezt a gazdákra nézve fatális körülményt tekintetbe fogják venni, és a lehető méltányosságot fogják gyakorolni a dohány átvételénél — a termelők iránt.

Csak mi is tegyük meg kötelességünket, arra nézve, hogy most az utószáritásnál a pajtába a dohányokat minden rosztól befolyásoktól tartsuk menten, ne engedjük, hogy azok netán köd vagy másféle nedvességtől környezve legyenek, úgy hogy

cotin tartalmán alapul, mely az idegekre föltétlenül izgató, ingerlő sőt részegítő hatást gyakorol. Továbbá a nyálka elválasztást lényegesen sietteti és szaporítja. A dohányzás oly sajátosság élvezet, mely csak akkor jut teljes érvényre, ha izelő és látó szervek együttesen működnek közre az érzetek felfogására, a mennyiben ismert tény, hogy a legszenvedélyesebb dohányzó sem képes megkülönböztetni beköztött szemmel, hogy ég-e pipája, vagy sem. Épen úgy bárki sem képes azt látás nélkül megkülönböztetni, hogy veres, vagy fehér bort iszik, vagy marha-, borju- vagy disznó-húst eszik. Sok embernél a szivás a rágásba megy át, amennyiben szellemileg elfoglalva elfelejt szippantani, nem égő szivart tart a szájában s a rágás élvezetében talál öntudatlanul kielégítést. De a dohányzásnak sok oly jó oldala is van, melyre csak ritkán gondolunk. Így pld. a dohányfűst a parasztok kellemetlen szaga szobáiban desinfiáló szer gyanánt szolgálhat. Csatornák tisztításánál a munkások pipákkal védekeznek a kellemetlen bűz ellen, s jó szálalót tesz a pipafűst az alkalmatlankodó legyek ellen is.

Egy munkás pld. a dohány árak felemelése felett való bosszuszagában azt mondta, ha a miniszternek reggeli 2 órákor meztelenül kellene pipa nélkül a mezőre kimennie kaszálni, bizonyára nem emelte volna fel a dohány árát! A dohány rágás elismert legjobbjára a szomj eloltására erős munkánál, vagy katonai hadmeneteknél, s a burnótozás leghatásosabb az örökös orrfolyás ellátására; mindenesetre az agytevékenység felélenköl általa, miért is e szokás épen a leg-

amidőn azok szárításra kerülnek, természetes nyirkosságok által egyedül, csomóztathassanak, nehogy mesterséges uton kellessék a simítás lehetőségét biztosítani; és ha a dohány a pajtában annak idején a csomózásra nem volna alkalmas, azt csakis vagy megfagyott állapotban a meleg szobában felengedés által kell puhává tenni, vagy pinczehelyiségben tartani a zsinegeket a csomózás előtt. De egyéb mindennemű mesterséges megnedvesítésétől óvakodjunk, és a simítást kedvezőtlen időben ne sietessük.

Darócai Vilmos.

Combinációk.

A nyári száraz hőség megfosztotta a dohány leveleket nedvességüktől még mielőtt a kellő fermentáció, a mi a szint adja, átmelegedhet volna, harmat sem járt, a fermentációhoz, szükséges nedvességet nem pótolta semmi, a levelek fakók, színtelenek maradtak.

Ebből következtetni kell, hogy mihelyt nedvességhez fognak jutni, erősebb fermentációnak indulnak a pajtában, hol pedig a száraz dohányt egyszersmind kész dohánynak szokás tekinteni. Éppen erre akarom a figyelmét felhívni a termelőknek, hogy némi vigyázattal legyenek.

Fapajtában vagy hol a nedv könnyebben beperázhat, ritkán, a hol a nedv kevésbé hatol be ott sűrűbben kell aggatni hogy fermentáljon, és illetve hogy a fermentálás kárt ne okozzon.

De óvakodni kell attól, hogy a ritkítások az átjárók berakassanak, mert a fermentálás alatt képződő gőzöknek szellőztethető hely kell, nehogy a levelekre rakodjanak s megpenészedést okozzanak.

Figyelem kell a simítások is, a mikor a leveleknek szükségszerűleg is némi nyirkosságban kell lenni. A máglyák alacsonyok legyenek, a kevés légjárás is szükséges.

nagyobb gondolkodók által gyakoroltatik. Hagyjuk meg az embereknek a dohányzás élvezetének szokását, mert még senki sem bizonyította be statisztika alapján, hogy fokozott dohányélvezet által az emberek halandósági aránya növekedett volna.

Babo Iovag.

Biermann tanár Berlin.

festő.

A dohány élvezetére vonatkozó nézeteit így adja elő neje:

Berlin, 1889. nov. 16.

Igen tisztelt Uram!

Miután férjem szivesebben kezeli a tollat mint az ecsetet, félek hogy október 30-án kelt becses kérdése válasz nélkül maradjon, s szívesen ajánlom mint férjem régi élettársa kérdésére megfelelni. Férjem buzgó barátja a dohányzásnak, illetőleg egy igen jó szivar; mindeanap 6—8 darabot sziv el. Reggel, mihelyt felkelt és felöltözött, ehgyomorra szivarra gyujt, legnehezebb munkájánál is sziv, gyakran kialudt szivarját is szívja, amennyiben szivarja szájában van s buzgó munkája alatt csak rágya, néha pedig dolgozni sem bír, ha nem szivarozik.

Hogy mennyi ebből szokás vagy izgalom e fölül ítéletet inondani nem merek, de félek, hogy később gyomorrajt okoz. Mostanáig nem panaszkodott még férjem gyakran gyomorrajt miatt, de mégis előfordul, jó étvágya, egészséges és hosszú álma van.

Bővebb felvilágosítást szívesen ajánlom a barátam tisztelettel

Biermann Anna.

De alkalmasint nekünk is fog bajunk gyülni a raktárakban, ha a beszállításig száraz idő lesz és a száradási erjedésen a dohány át nem mehet; és ha a nedvesség csak a raktározás után jut a dohányhoz vagy pedig ha még a raktárban is szárazon fermentál, megtörténhet, hogy a vágó kés alatt is, a pakliban is könnyen fog penészedni az ideai fermentálatlan, korán beért fejletlen anyag.

Hogy mily máglyát kell majd a rosztól színes anyagnak rakni, azt jó megvitatni; szerintem száraz időben a rosztól anyag csak nagy máglyában fogna megközelítő jól fermentálhatni, midőn az erősebb hőség folytán saját hidratvizét használta fel; de nedves időben is egész kis máglya nem jó, mert bár a mi vegytanunk azt állítja, hogy nehéz tehát nehezebben fermentáló anyagnál a forrást a lég minél nagyobb behatása által kell fokozni s erre kis máglyázást ajánl; azért nem vezetne célhoz, mert ott ahol melegség és nedvesség nem fejlődhet, ott hiába van sok levegő, nincs erjedés. Igaz, hogy némi oxidáció beáll, hiszen látjuk p. o. összel a szabad légben álló egyéb hővényeknek is a színváltozást a clorofil képződés beszüntése után, de gyökeres erjedést nem. Szerintem a nedv behatását kell megengedni és közép máglyában az anyagot kiképezni, hogy a gyárakhoz jó conditóban kerüljön.

Az ideai anyag a nagy hőség folytán nagy káli tartalommal ugyan de sok foszforral kerülend ki, mert idejekorán fejlődés előtt már merüstálódott, habár kényszer éretnek azért nem mondható, mert igen is nagyon megért, azt nem akadályozta semmi; ez csak műszó hogy kényszerérett. Kossuthány szerint igen helyesen a sok forró szék égést okoz, most a víztartalmasabb laposokon mely kissé homokos és nem teljesen tapadó, jobban fejlett az anyag, onnan jobb minőségű dohány meg várható, tehát remélhető a szamoshátról is.

Még az a megjegyzésem volna, hogy ez ideai mag nényelvén „megszorult”, fejletlen, tehát nem csak ezt, de előrelátásból más évi jó magot is igénybe kell venni felváltva.

Debreczen 1890. október hó 26. án

Fejér Viktor.

Mezőgazdasági levelek.

A dohánytermelés azon körülményénél fogva, hogy annak különböző mozzanatainál mindig külön külön tényezőkké és azok következményeivel kell számolni és azoknak pontossággal eleget is tenni, — szorosan véve — azon percztől fogva, a midőn a dohány nyálva eldolgunk, kivonja magát a mezőgazdaság hatásköréből, mihelyt a dohányt letörtük az már többé nem annyira mezőgazdasági czikk, mint inkább iparág.

A szárítókon és a pajtákbani munkát még egyöntetűen és egyesült erővel lehet és kell végre vinni, de másképp van az a simítóházakban, ott már a munkának gyárilag kell folyni olyformán, hogy valamint például a gépgyárban minden egyes csekély részt külön külön egyén csinál meg, épen azt a melynek készítéséhez jártasságát a gyakorlat által a tökélyig képezte ki; — az egyik munkás csak csavarokat készít, egy másik rugókat egy harmadik lemezeket fur vagy hajlít, egy negyedik az acezt rugókat edzi stb, és egy képzettebb megbízható egyén a külön készített részeket állítja össze, (montiroz) — ugy a dohány simítás illetőleg osztályozásánál is minden külön mozzanatánál kell hogy más más egyén működjen közre, és kell hogy lelkiismeretes pontosságjal is járjon el.

Nem akarom itt kutatni, hogy méltányos és egészen célszerűt e, hogy a kincstár a termelőtől megkívánja azt hogy az ő előírása szerint osztályozzon és a leveleket a simításnál kellően dolgozza ki, és hogy aztán a be-

váltásnál a saját belátása szerint fizessen. — A termelő nem eszközöl közvetlen maga az osztályozást, és törvényesen a díjazáshoz sem szólhat — de hát ezen előírás megvan és véle számolni kell a termelőnek. Az osztályozásra néve a kincstár törvényt szab és a beváltásnál ennek egész terjedelmében érvényt is szerez, eltérőleg azon eljárásokról, melyet követ a megelőző kezelési munkákra néve kiadott rendeletek és hirdetések érvényesítése érdekében. A beváltásnál ezen ellenőrzést pontos szigorral gyakorolja a mennyiben osztályok szerint fizeti; itt a ki a rendeletek szerint nem osztályozott az az eltérésekhez méretten kevesebb pénzt kap, és ez olyan ellenőrzés melyet semmiféle argumentummal el nem lehet disputálni; a kincstár igyekszik ugyan a szállításnál, aggatásnál és simitásnál is, a szabályszerű kezelést hirdetések és rendeletek által támogatni, de csak névszerűen mondható azon ellenőrzés melyet erre néve gyakorol. Be kell vallani, hogy a törésnél fűzésnél és aggatásnál az ellenőrzés nehéz volna, és nem is olyan égetően szükséges amint az osztályozásnál, és föl kell tenni, hogy a kincstár ezen nézetből kiindulva rendelte el, hogy tökéletesen elkülönített simitóházak rendeztesse be és a melyek annak idején kizárólag csak a simitásra használtatnak; mert itt az ellenőrzés is könnyebb. A simitóházak meg is felelnek az előírásnak, megvan a holdankénti 4 méter tér és a berendezés, csak hogy a kincstár részéről eszközözendő ellenőrzésről alig van szó, és a rendeletekkel nem sokat gondolva ki ki úgy simit és osztályoz a mint neki tetszik.

Erre néve legjobb bizonyíték az, hogy nemcsak minden simitóházban más az eljárás, de sőt egy egy helyiségben is mindegyik dohányos, kukás másképpen osztályoz, a mint épen neki tetszik. Morvaországban a Hanáh esküszik rá, hogy legcélszerűbb az életnek olyformán kicséplése, hogy a csűr közepére egy hordot állítanak és az asszonyok egy egy narokra szorított csomó kalászt addig vernek hozzá míg a szem ki nem hull; az alföldi „Gyerekek” pedig összeköt 7—8 darab lovat, és így nyomtatja ki a búzát; és bizon nem mertem őt kinevetni. A Hanáh is meg a „Gyerekek” is meg van magában arról győződve, hogy épen ő cselekszik a leghelyesebben.

Egyik simitóházban „Kövecz János” ünnepelesen lehuza a zsinagról, sajátkezűleg, a dohányt, az asszony a földön ülve osztályoz nagyjából; János bácsi vizyáz arra, hogy a simitók, a kiknek mindegyikének osztályozni kell, még egyszer pontosabban, csak az egyenlő nagyságú leveleket rakják egy csomóba — a rongyosa is külön menjen, azután az egyenlő kis csomókat elszedegeti és összekötözi nagyobb csomókba. „Szeles Imre” a mint lehuza a dohányt, oda rakja a simitók elibe rájuk vizva az egész osztályozást, csak ha a csomókból egy egy kocsi darab kilátszik, azt vagy a markával igyekszik helyre verdesni lapitgatni vagy behajítja a kötés alá ha valamelyik levél hegye nagyon kiér azt ollóval vágja le. Majdnem minden dohányos este lámpavilágnál is csak úgy osztályoz mint nappal dolgozat gyermekeivel és fizetett értelmetlen munkásokkal, nagyobbára oly formán, hogy nem csak mindegyik csomó a mint épen jön, a nagyobb és kisebb leveleket, jobb és csekélyebb osztályokat, sőt osztályoztat is a legértelmetlenebb munkás által is. „Szemes Ferencz” úgy dolgozik, hogy a mint lehuza a dohányt úgy a hogy van sorban minden tekintet nélkül nagyjából simittat szapurán vagy csomókba, és ebből a nagyobb csomókból ő maga válogatja szélvel, eléggondosan osztályozza a leveleket, arra azonban már nem igen ügyel, hogy egy-egy egyenlő lehet még mindig egy és ugyanazon osztályt csomózza, a mi által egyedül elérhető az, hogy a gyakoroltabb egyének a finomabb anyagot kezeljék. Egy negyedik dohányos megint súlyt fektet ugyan arra, hogy a gyakoroltabbak jobb minőségű dohányt simitanak, de egyszersmind rá bizza mindegyikre, hogy maga magának válassza ki

ezen jobb dohányt. Csak ritkán láttam dohányost, a ki a czélnak tökéletesen megfelelőleg, betudta volna osztani a simitás körüli munkát az egyének közt képességükhöz képest.

A „Kukás” többi jeles tulajdonságai között tartozik az is, hogy nem igen szeret mástul tanulni és hogy a saját hibájáért nem okolja maga magát, hanem mindég mást; hogy az ő dohányját rossz áron váltották be, annak nem az ő értelmetlensége vagy hanyagsága az oka, hanem „az Tisza kormány”, a ki mindég csak a gazdagabbat pártolja és a szegény emberét elkívánja. Az tény, hogy azon Kukás a kinek — jó kezelése folytán — a dohányját mindég jobban fizetik, véletlenül jó módu is, mert talán véletlenül más dolgaiban is serényebb és takarékosabb.

Czélyszerű osztályozásnak a következőt találtam: a mint a dohányt le van huza, a leveleket válogatás nélkül csak felületesen tehát gyorsan egy nagy csomóba kell rakni; ezt csinálhatja a tanuló is és minthogy rendes dohányos már fűzéskor osztályoz, egy-egy csomóba meglehetősen egyenlő nagyságú levelek kerülnek. Ezen csomókat a legértelmesebb munkás veszi át osztályozás végett; úgy kell a dolgot beosztani, hogy ezen osztályozás nappal történjék, mert lámpa világnál nehéz a szint tökéletesen megkülönböztetni, ehhez világos és tágas hely kell — körülbelül egy ölnyi asztal a melyen az illető a dohányt a hány féle osztályu ez, annyi csomóba rakja szélvel. Ily módon az osztályozás, nagyságra, színre és minőségre néve is gyorsan és tökéletesen eszközölhető egyedül, a mi nem lehetséges, hogy ha a még össze zsugorodott dohányt kellene osztályozni, ugy nem tűnik szembe az első tekintetre annak rongyossága és színe és szélvel kell bontani és a hosszát is mérgetni; a míg így a levelet vizsgálta és méregetve osztályozná, addig fölültesen kényelmesen ki is simíthatná és így egy ember 7—8 simitónak nem is győzne válogatni. Ezen munkás, simitás és kidolgozás végett kiosztja osztály szerint ezen csomókat, a jobbikat a gyakoroltabb egyéneknek, a kik már némileg sima dohányleveleket szaporán képesek egymásra illeszteni úgy, hogy a kötözendő kocsi egyenesen egymásra essék. Szükséges az is, hogy egy külön értelmes munkás kötözze a csomókat; ez ebben szerez különös gyakoroltságot, hamarabb és egyenlő csomókat köve és aztán értelmesebb voltánál fogva utólag az osztályozást is ellenőrizheti. Ezen egyszerű és egyedül czélyszerű eljárást kevés dohányos akarja azonban követni, azon okból, mert kétszer kell simitani, a mit nagy idő vesztegetésnek tekint, de ne feleje el, hogy a zsugorodott dohánynak nemcsak osztályozása de a tökéletesebb besimitása is véghetetlenül hosszabb. Megjárná az arató, ha előbb egy kévényi búzát kaszálna, aztán letenné a kaszát, csinálna kötelet és bekötne egy kévét, mihelyt egy kereszt: való volna azt, össze hordaná és keresztbe rakná.

A gyárban is, az aratásnál is minden munkás tehetségéhez képest a maga külön munkáját végzi és még égetőbb szükség, hogy ez a dohány osztályozásánál így történjék.

Kelt Ungvárott, 1890. október havában.

Hertzka J. Ottó.

Helyreigazítás és figyelmeztetés a pajták és simitóházak felállítását illetőleg.

Említettük volt lapunk 18-ik számában, hogy az 1887-ik évi XLIV. t.-cz. értelmében a pajta- és simitó helyiségek építését, már az 1891-ik évre országszerte be kell fejezni; de e közleménynek a végébe azt tettük, hogy ott, ahol a talajvizsgáló bizottság működését be nem fejezte, nem tartoznak pajtát építeni, és ép ott volt a tévedés, a mit ez alkalommal igazítottunk.

Vannak oly megyék, a melyekben nagy mérvben üzetik dohánytermelés és ott talaj vizsgálat talán csak igen hosszú idő mulva fog történni, mint például Komárom, Csanád stb. ilyen megyék; biztosnak vehető, hogy a vizsgálat után is az a talaj, a melyben most dohány termeltek, alkalmasnak fog nyilvánítani, ott minden egyes dohánytermelőnek a törvény által előírt pajtákat és simitóhelyiségeket engedélyvesztés terhe alatt az 1891-ik évi termésre már el kell készíteni.

Ellenben vannak olyan helyek, a hol a talajvizsgáló bizottság már működött; és egyes termelőnek az lett mondván, hogy talajuk nem alkalmas a dohánytermelésre; az ilyen termelőnek, aki évenként terület-apasztással fog végképp a termelésből kizártni. nem kell új pajtát építeni.

Vannak azonban olyan megyék is, a hol a talajvizsgáló működése legközelebb kilátásba van helyezve mint például Szathmár megye; azonban a jelenleg ott termelő kötelesek a törvény értelmében pajta és simitó helyiségeket a 91-ik évi dohánytermelésre előállítani; kivétel csak azok képeznek, a kikkel hivatalosan tudatva lett, hogy talajuk nem alkalmas a dohánytermelésre, és az ilyenek dohányengedélye szintén mintegy 4—5 évi apasztással fog végképp megszűnni. Vagy pedig olyan eset is lehet, hogy valakinek a termelési engedélye jelenleg több mint a mennyi alkalmas talajához mérten törvényesen megadható, szóval kevesebb alkalmas talajjal bir engedélyezésre mint a mennyit jelenleg termel; ilyen esetben annyi pajtát tartozik előállítani a mennyire engedélyt nyerni kilátásba helyeztetett.

Mindczeket szükségesnek tartottuk itt tisztán kifejtetni, hogy azokról legyen tudomása mindazoknak, a kik dohányt termelnek, hogy a törvény által követelt pajta és simitó helyiségeket minden állandó termelőnek birnia kell, és egyedül csak azok nem kötelesek ilyen pajtákat és simitó helyiségeket építeni, a kik a termelésből ki vannak zárva — és még csak néhány évig termelhetnek, míg t. i. véglegesen le lesz apasztva a termelésük; ezek nem kötelesek, néhány év végett költségek beruházásokat tenni.

Daróczi Vilmos.

A magyar-óvári m. kir. gazdasági akadémia a bécsi kiállításon.

A Gazdasági Lapok a következőképen írja le a m.-óvári gazdasági akadémia kiállítását a bécsi kiállításon. Mindjárt a mint szembejövünk a kiállítással, látjuk a magyar-óvári gazdasági akadémia főfrontját és ott Cserháti munkáit a dohányról. Egy nagy táblán a különböző magyar dohánylevelek alak, nagyság és szín szerint vannak bemutatva; egy másik táblán pedig a dohányító egyes leveleinek alakja, nagysága és elnevezése. Egy harmadik táblán a dohány gyökérzete van bemutatva, természetben; egy negyedik a talaj befolyása a dohánylével nagyságára és itt szembejövünk, hogy homoktalajban a dohány kicsiny, vályogban nagyobb, agyagban pedig még nagyobb lesz.

Ismét egy más táblán látjuk a lebugázás és kacsozás befolyását a dohánylevelek nagyságára. Felűnő, hogy mennyivel nagyobbak és szebbek azok a levelek, melyek bugázva a mindent öt napban lettek kacsozva, összehasonlítva azokkal, melyek bugázva és kacsozva nem lettek.

Egy tábla a virágzás előtt guggoló dohányt mutatja, egy más tábla pedig szintén lenyomatban, már a virágzás előtt felnyúló dohányt. Szintén egy táblázat mutatja be a hibás és beteg dohányleveleket, a növényi, szenezedési és száritási hibákat. Egy szekrényben azután ismertette vannak a különböző dohányfelagaszási módok. Kár, hogy az az érdekes

objektum oly magasra van feltéve, hogy még feyverezett szemmel sem lehet tanulmányozni. Egy táblázat a dohány mozaik-betegségét ismerteti.

Egy szekrényben a kísérleti téren 1888—89-ben kipróbált dohányfajták vannak bemutatva. Új dohányfajták azok, melyek Magyarországon még nem termelteknek. Ilyen pl. a sárga Oronoco „észkekeri akadémia dohányja magasabbra nő a Grantnál, levelei között sok a fodoros, a száradásnál igen gyorsan és egyenletesen szinesedik, égése kitűnő, valamennyi természetű dohány között ennek az égése volt a legjobb, a dohány igen erős.“ Csak példát hozunk fel a fentebbi fajta leírásából arra, hogy a kísérleti állomás a különböző dohányfajtákat előleges kísérlet alá vévén, felhívhatja azáltal a gazdák figyelmét arra, hogy minő dohánynyal tegyenek nagyobb kísérletet. Az ilyen előpróbák nagyon szükségesek és hasznosak.

Egy nagy modell tűnteti fel a m. kir. dohánygyövedék által előirt dohánypajta szerkezetét és belső berendezését. Egy másik modell amerikai dohánypajtat mutat be, egy harmadik pedig egy dél-olaszországi pajtat. Azonkívül látunk itt különféle dohány-melegítékeket, dohány-éxikátorokat, közöttük a Fáy-féle is.

E mellett látunk táblázatokat a talaj befolyásáról a dohányra, a trágyázás befolyásáról a dohánytermelésre, tanulmányokat a dohány-növény fejlődéséről, a magyar dohány hamualkatrészeiről, 51 elemzés alapján megállapítva. Egy szekrényben a magyar-óvári gazdasági akadémia kísérleti telkén 1888-ban termelt dohány kémiai összetétele van bemutatva, úgy, hogy szemléltethetővé van téve, hogy mily anyagokat igényel. A mint láthatjuk, a magyar-óvári akadémia nagyon helyesen a dohányra, mint fő speciálitásra fektette a főszűlyt s méltán, mert a dohánytermelés Magyarországnak fontos érdeke s ezt a külföldi termelés tanulmányozása útján hiába igyekszünk elsajátítani. E téren nekünk magunknak kell előremennünk!

A dohánygyűjteményt a jury rendkívül nagyra méltatta és Cserhatának is elismerést szavazott. Nem mulasztajtuk el most megemlíteni, hogy e kiállítás mennyire igazolja azt, hogy a magyar dohánytermelés ügyét sokkal sikeresebben fogjuk előtérre vithetni akkor, ha az államban dohánytermelési kísérleti gazdaságok fognak szervezteni. E sorok írója volt az, a ki indítványozta, hogy a gazdasági intézetek szereltesenek fel azon kellekkel, a melyek lehetővé tegyék azt, hogy a növények a dohánytermelést ott elsajátíthassák. A magyar dohánygyövedéki igazgatóság legelőször a magyar-óvári akadémiaval tett kísérletet és a mint látjuk, három év lefolyása alatt máris rendkívül becses adatokkal gyarapította az akadémia a tudományt, a minek igen praktikus befolyása lesz azután a gyakorlatra, a dohánytermelés emelésére, aminőség tokozására és az állam bevételeire.

A magyar-óvári akadémia más igen szép gyűjteménye és tanulmánya a tengeriről van kiállítva. A Magyarországnak termelt tengerifélék gyűjteménye, továbbá a kísérleti téren termelt különféle kukoricafajták izlésesen, szépen és tanulságosan vannak bemutatva. Van azután egy táblázat, a mely feltűnteti a sortávolság befolyását a tengertermelésre. Egy másik tanulmány a tengericsőről szól. Ez a második önálló dolog, melyben a magyar-óvári tanárok önállóan és Magyarország igényeinek megfelelő tanulmányokat tettek.

A harmadik dolog a kender. Örömmel látjuk, hogy a magyar-óvári akadémia a kenderhez is, Magyarország ez államilag és társadalmilag elhanyagolt kereskedelmi növényéhez hozzányul. Egy táblázatban bemutatja a kender különféle kikészítési stádiumában. Azután egy olasz kenderázató és az olasz minta után Szegeden készült áztató modelljei vannak kiállítva melyek rendkívül tanulságosak. Be van mutatva és príglev. cz-szt.-iváni kenderázató modellje is, továbbá a kender házi feldolgozásánál használatba jövő eszközök, u. m. török, gerebnek stb., sőt kendergyártmányok is.

Egy negyedik szintén hazai specialitás a Magyarországon előállított olajpogácsák elemzése. Itt látjuk a tökmag- és repcepogácsa, a mákpogácsa, a napraforgópogácsa, a tökmagpogácsa, a buzakorpa és a malátacsira elemzéseit, ezen czim alatt: „A Magyarországon termelt és használt abraktakarmányok“ bemutatva, természetesen, t. i. pogácsa-alakban és tördelve s közölve van melettkül az elemzés is.

Még egy érdekes dolog Magyarország talajgyűjteménye, a mely gyűjtemény egybeállítását az akadémia dicséretes buzgalommal megkezdte. Kívánatos, hogy a gazdaközönség e törekvésében támogassa az akadémiait.

Igen érdekes és szép gyűjtemény még a Magyarországon leginkább használt kereskedelmi tárgyak gyűjteménye is. Érdekes tanulmányt képeznek továbbá a magyar-óvári akadémia allgauti tehenészetének tejtermelését és az egyes borjázások közötti időszakot, valamint a magyar és pinzgauti tehén tejének összehasonlítását, a takarmány befolyását a tej minőségére és mennyiségére és az allgauti tehenészetben 1887-ban nyert tej összetételét és mennyiségét feltűntető adatok. Térképen látjuk továbbá a magyar-óvári gazdasági akadémia gazdaságának beosztását művelési ágak és talajnevek szerint ellátva a kellő statisztikai adatokkal.

Végül a buza és luczerna gyökérzetének alakulása szintén tanulmány tárgyat képezte az akadémia. Természetben van bemutatva a buza-, valamint a luczernanövény gyökérzete. A baj csak az, hogy a gyökerek nem oly alakban, mint a földben vannak, hanem önkényesen megválasztott formában állítottak ki, a mi annyiban nem helyes, hogy hibás következtetésekre adhat okot. Annyiban érdekes e táblázat — e tekintetben felülmúlta a Schwarzenberg- és Thun-Hohenstein-féle gyökér-kiállításokat — hogy nem csupán egy, hanem a csirázástól kezdve különböző időszakokban mutatja be a buzanövény gyökérzetének fejlődését.

Befejezzük a magyar-óvári gazdasági akadémia kiállításának leírását azon szekrény tartalmának futólagnak megemlítésével, mely a magyar-óvári szakértők irodalmi munkásságáról tesz tanúságot. A szekrény tömve van szakművekkel, a mi azt mutatja, hogy a magyar gazdasági irodalom terén a gazdasági akadémia tanárai dicséretes buzgalommal működnek.

A dohányról.*

(Folytatás.)

Minden jól átért istállótrágya jó a dohány alá. Azonban, ha válogathatunk mégis közte, vagy nincsen az összekeverve a külön-nemű állatok trágyájából, akkor ne vigyük alá a sovány sertések (növénykértések) trágyáját, ne vigyük lojtrágyát, hanem inkább szarvasmarha- vagy jujtrágyát. A juhtrágya után jobban fog nőni, mert az zsirosabb, vagyis több abban a táplálóanyag (nitrogen, vilsav, káli stb.).

Ez hasznára lesz tehát főképp a hosszú levelű (virginia) dohányoknak, mit szivarborítólevélnek természetesen. Aztán nem elengedő, csak-ugy ötdoból-hatodából megtrágyázni a földet, jó vastagon kell arra azt teríteni, hogy mindenhová jusson s egyenletesen elteregedő. Sok dohányt, csak sok trágya nevel. A kapa is neveli a dohányt, de csak ugy, ha van alatta, a mi táplálja bőven és gazdagon. A trágyázás czéjja kettős lehet, hogy t. i. az elsőgyenedett földet a kimerültől megmentsük, illetve hogy egy-két termést általa magunknak biztosítsunk, vagy hogy sok oldékony tápot juttatva a gyökerek számára: általa nagy terméseket érjünk el. Trágya és trágya legyen a jelszó a magyar gazda előtt. A trágya előállításá estleg berendezése pedig a gazda s nem a dohányos kertész dolga.

A trágyát tehát a kapa nem pótolja! A gazda gondoskodjék mindennekfelett erőben

levő földről s a kertészt ne hibáztassa, ha — nem terem elég dohányja — a sovány földben. A kiélt föld semmiféle igényesebb növényt meg nem terem, annál kevésbé dohányt. A hol azonban a buza a földjét már kiélt, lehet még jó dohányt természetesen, mert a dohány nem kíván annyi vilsavat, mint a buza. Ugyanis egy hold földről kiviszünk buzában 7 káló vilsavat, dohányban csak félányt.

A mi dohányunk, a mint dr. Kossutány tanár kimutatta, 15% hamut ad és ebben legtöbb a méz és káli. A komposzt vagy keveréktrágya is igen jó a dohány alá. A keveréktrágya úgy készül, hogy minden hulladékot egy rakásra hordunk s azt időnkint trágyával öntözünk. Ezt másképp portrágyának is nevezzük. Szórjunk meszet s hamut is.

Az árnyékszéktrágyát egymagában vagy a trágyalét magába nem ajánlják alkalmazni a dohány alá, mert állítólag rossz égésűvé lesz a dohány tőle.

Sok trágyáról itt nem lehet szó, a sok trágyától itt nincs mit félni, a dohány nem dől meg s annál inkább szükséges is a sok trágya, ha nem a dohány alá, hanem az előveteménye alá trágyázzuk.

A dohány alá is szabad közvetlen trágyát hordatni, ha földjét már őszkor mélyen megszántottuk s az apró, érett trágyát még tél előtt oda kihordattunk.

Hadd ligozza ki az eső (legyen persze a trágya elteregtetve) hadd mossa ki a hóla a trágyát: nem lesz benne kárunk, beszívárog a földre s ott megtalálja a dohány vékony-szál gyökere. A jól fermentált, a talajjal jól összekevert trágya hátrányos befolyásról nincs mit tartani: ha az a talajjal már előbb bensőleg összekevertetett. A benne levő férgek (álczák, petéket, gyommagvak) is a téli idő e pusztítja, mintha az halomban feküdt volna télen át a trágyadombon.

Attól sem kell tehát tartani, hogy a trágya termi a dohányférget, megterem az anélkül a földben, magában.

Azután itt az ideje, hogy próbáljunk mi is már pót- vagy segédtrágyákat alkalmazni. Az orsz. dohánytermelést vezető igazgatóság tevéni is már trágyázási kísérleteket műtrágyával, nevezetesen szuperfoszfátokkal, de ez talán nekünk egy kissé drága trágyaszor, olcsóbb is van, az előbbi inkább amaz termelőknek való, kik a folytonos magtermeléssel földjeiket természetesen már megtrónították. Egyelőre próbáljunk meg a gypszre, abból őszkor vagy kora tavaszkor 2—4 q. elszórva egy hold földre. Ez kerül circa 2—4 frtba. Ezt csak mngbirják még a mostani árak is. A hamut is gyűjteni kell a dohánytermelőnek s azt az istállótrágyához kevertetni. Ez se kerül pénzbe. Vagy ha veszünk, még akkor se sokba.

Külföldön tapasztalták, hogy ha dohányt előtt löhert vagy egyebet termelnek a azt meg-hintik gipszszel, hogy az a dohánynak is hasznára van. Lehet, hogy Péter nem hiszi, de sok gazda közt kerülni fognak Pálok is bizonyára. Szóval a talaj kiválasztása után egyedül a trágyázás által fokozhatjuk a dohány termelésének nagyságát, sőt éghetőségét is előmozdithatjuk némely trágyázókkal u. m. salétrom-savas és szénsavas kálisókkal.

Menjünk egy lépéssel most tovább s mondjuk, hogy a hengerezés is szükséges és hasznos a dohányföldnek, mert tőri a rögöt, egyenletesebbé teszi a talajt az utaló (vonalzó, sorjelző) számára s a föld így nyirkosságát is jobban tartja (kivált ha az homokos keverékű.)

Van, a ki friss szántásba ültet, ajánlható ez is, főképp száraz vidékeken.

Sokan a dohány fajtájától várnak mindent: zamatot, izt, finomságot, égékenységget, nyulékonyaságot. Pedig ez nem épen helyes dolog. Tagadhatatlan, hogy a fajta élső sorban érezteti befolyását az egyed tulajdonságaira, mert hisz öröklődő képességét ismerjük a növényeknek, de nem hasonló tenyésztési viszonyok közt tapasztalás szerint mindég ellüt az ivadék a fajtájától és pedig annál inkább, minél ked-

* A „Gyakorlati Mezőgazda“ után.

vezetőnebb körülmények befolyásolták fejlődését, megérését. Ezt elfajításnak mondjuk.

A jó fajták beszerzéséről gondoskodik a kormány, neki leginkább van módjában ismerni, hogy hazánk mely részében terem a legkitűnőbb dohány s mely vidékekre milyen dohány felét meg leginkább.

A fajták elhonosodását fejtegetnem nem szükséges, a ki próbát tett amerikai vagy törökországi levelekké, tudja, hogy még sem olyan az, mint a minőt ő látott, pipált vagy várt, habár félreismerhetlenül el fog útni minden házi fajtól.

Szükséges feltétel, hogy a fajták össze ne kevertessenek egyűvé, továbbá, hogy a kiültetéssel el ne késsünk. Az áltoldi dohánytermelő rendszeren abba a hibába esik, hogy elkésik az ültetésével; minek oka lehet az is, hogy egy-egy kertészcsalád nagyobb darab földet kap beültetésre, megmunkálásra, mint a mekkorával megbirkozhatik.

(Folyt. köv.)

IRODALOM.

„Megfigyelések az aradi magy. kir. dohánytermelési mintatelepen.” Irta: *Gamberszky József*. m. kir. dohánybevéltó hivatali főnök Aradon. Azon felette érdekes és figyelemre méltó cikksorozat, mely fenti cím alatt lapunk néhány számában közöltett, mint különnyomat a „Magyar Dohányuság” után kis fizetben is megjelent.

Ezen közlemények oly határozottsággal vannak írva és annyira a gyakorlatból vannak adatok merítve, hogy a kritika alig fér hozzája.

Olvasóink előtt már ismeretes tartalma és így nem kell azt bővebben ismertetnünk. De kiemeljük, hogy a palánta meglocsolásról szóló passzusa, a kiültetett palánták kétszeri után locsolása által elért eredmény, (mely munka bizony nem jár valami nagy nehézséggel), megérdemli, hogy minden dohánytermelő emlékeztetése véssse. E lapok után mi is igen gyakran ajánljuk ezt, annál is jobban esik ezt egy ilyen kiváló szakembernek már véghez vitt és sikert ért kísérletei alapján ismételn.

A legnagyobb elismerés illeti meg *Gamberszky József* urat ama sok jeles munkájáért, melyet az okszerű dohánytermelés érdekében már eddig is tett. Ohajtom, hogy sikeres működéset az ügy javára még sokáig mivelhesse.

D. V.

A kukorica műveléséről: Irta: *Ruisz Gyula*, mezőhegyesi ménes-uradalmi intéző. Kiadja az erdélyi gazdasági egyesület irodalmi szakosztályának könyvkiadóhivatal III. Évfolyam. 2. füzet. A 31 nagy nyolcad oldalra terjedő füzetben szerző dicsérendő alaposággal tárgyalja a kukorica természetes fontosságát, a kukorica életfeltételeit, fajtáit, a földje elkészítését, vetését, ápolását, ellenségeit. törését, szarítását és morzsolásd külön-külön fejezetekben.

Mint oly munkát, melynek a gazda hasznat veheti, ajánljuk a gazdaközönség figyelmébe a jeles kis dolgozatot. A füzet ára 25 kr. és megrendelhető a fentebb megnevezett kiadó vállalatnál Kolozsvárott.

Előzetes hírvivás a „Borászati Lapokra.” Felelős szerkesztő és kiadó: *Baross Károly*. Társzerkesztő: *Rubinek Gyula*. Megjelen minden szombatban. Előzetes ára: Egész évre 5 frt, fél évre 2 frt 50 kr. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest (Köztelkek). Magyarországon az egyedüli, a m. kir. földművelési minisztérium állandó pártfogása alatt álló, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter által a néptanítók és a m. kir. belügyminiszter által a megyei és községi törvényhatóságoknak figyelembe, mint a „szakértőlem terjesztője” és tanácsadóra leginkább hivatott” szövegezt a borászati héttal ajánlva. Szakavatottan foglalkozik a szőlészet és borászat minden részével, felvilágosítást ad minden hozzá intézett szakkérdésre.

VEGYESEK.

— **A szivar- és dohányfogyasztás a folyó évben.** A legiletekesebb helyről vettük a következő adatokat: 1889-ik év szeptember havában a dohány- és szivarfogyasztás után befolyt a jövedékhez 2.922.600 frt. 1890-ik év szeptember havában, 3.246.600 frt; tehát 1890. szeptember havában 324,000 frttal több folyt be, mint 1889. szeptemberben, azaz ez év szeptember havában naponként majdnem 11.000 frttal több, mint a múlt év szeptember havában. Az idén 1890. szept. hó végéig (tehát 9 hó alatt) összesen 1.065.000 frttal több vétetett be, mint a megelőző év hason szakában.

A dohánygyártmányok fogyasztásában mutatkozó ezen rohamos emelkedés mindenesetre örvendetes tudomásul szolgálhat. Mert egyrészt a dohánycsempészet csökkentésére enged következtetést vonhatni, másrészt meg a népvagyonosság és forgalom növekedésére.

— **A beváltási határidőket** az egyes beváltó hivatali körzetekre vonatkozólag, valamint a dohányjövédék beváltási árszabályait jelen számunk két utolsó oldalán közöljük. Mindkettőt ajánljuk olvasóink figyelmébe.

— **A képviselőház pénzügyi bizottságából.** A képviselőház pénzügyi bizottsága *Wahrmann Mór* elnöke alatt tartott okt. 22-iki ülésében befejezte a pénzügyi tárca költségvetésének tárgyalását. A dohányjövédék költségeloirányzatának tárgyalásánál felszólal *Helfy* és sajnálattal konstatálja, hogy dohánykivitelünk majdnem egészen megszűnt. Szólok e sajnós jelenség okai iránti kérdészt a miniszterhez, óhajtvá oly intézkedések megtételét, melyek a kivitelét ismét fokozhatnák. Darányi óhajtaná, hogy a dohánytözsök adományozásánál első sorban tisztviselőknél s a közélet embereinek oly özeveire s árúrára legyen a miniszter tekintettel, a kik más alpból segélyben nem részesülnek. *Horánszky* megjegyzi, hogy a *Helfy* által felvetett kérdés szoros összefüggésben áll az újabb törvényes intézkedésekkel, melyek czélja volt a termelt dohány minőségének javítása. Szólok kérdi, remélhető-e, hogy a történet intézkedéseknek jó eredmény lesz?

Wekerle miniszter válaszolja, hogy kivitelünk korlátozottabb ugyan, mint korábban volt, de nem a dohányminőség hanyatlása az oka e jelenségnek — bár egyes helyeken a termelésnek kevésbé jó volta is tapasztalható — hanem az izlés változása s főleg a transatlantikus dohányok óriási versenye. Ezzel szemben első sorban szükséges, hogy legalább a saját szükségletünket, a mennyiben csak lehetséges, a magunk termeléséből fedezzük, s ez irányban a szükséges intézkedések meg is történnek. Egy másik tér, a melyen szintén jó eredmény mutatható fel, azon dohányfajok pótlása, a melyek eddig a török hulladékokból fedeztek. Szólok továbbra is kész minden megtenni azon irányban, hogy a menynyire lehet, szükségletünket a belöldi termelés fedezze. A mi a kivitel illeti, szólok legalább azon jelentékeny tökélet, mely kereskedőink szakértelmében rejlik, megmennteni törekszik, s ezért külföldi dohánykereskedőinket oly konzorciummá igyekszik egyesíteni, a mely az összes külföldi dohányeladást eszközölje. A dohánytözsökre nézve állandóan követeltük azon elv, melyet *Darányi* kiemelt, de ez kizárólag nem alkalmazható. A mennyire okszerűen lehetséges, ma is megtörténik, s szólonak nincs tudomása arról, hogy valamely tisztviselő özvegye ne kapott volna trafikot, ha maga kezelte volna azt.

Helfy a termelők szempontjából megfontolandónak tartja azt, vajjon helyes lesz-e

a kiviteli kereskedőknek privilégiumot adni. *Wekerle* miniszter válaszolja, hogy ma oly kis termelő, a ki kivitelre termel, nincs az országban. Különben is, a mely termelőnek elzárható raktára van, módot ad a törvény, hogy biztosítsa saját maga részére a külföldre való direkt eladást. A *ndrássy Manó* gróf azt tartja, hogy a privilégiumot semmi esetre sem kell nagyon hosszú időre adni meg.

A bizottság változatlanul megszavazza az előirányzatot.

— **Néhány szó a dohánytermelőkhöz.** Lapunk hasábjain végigmentünk a dohánytermelésnek minden mozzanatán, a kiindulási ponttól, a legelső teendőktől kezdve egész odáig, midőn a kész dohány beváltást végezt ádatatik.

Igyekezünk mindenütt rámutatni a feltűnő hibákra, s figyelembe ajánlani az okszerű termelés követelményeit és kiemelni ennek előnyeit.

Vajha gyöngé szavunk ne lenne a pusztában kiáltó és nyomtalanul elhangzó szózat! — s vajha sikerült volna meggyőznünk minden egyes termelőt arról, hogy önmagát csalja, károsítja ha nem úgy jár el, miként azt a tapasztalat, a kipróbálás, az észszerűség követeli!

Ma napság már minden téren haladást kíván a kor követelménye.

Ami jó volt, vagy elnéhezhető volt talán évtizedekig, az ma már többé nem maradhat régi elavult alakjában, mert végkép leesorítja a térről a minden hátramaradást megölő hatalom: a verseny, — konkurrenzia.

Tanulnunk, tökéletesednünk kell minden irányban, tehát a dohánytermelés terén is.

Le kell vetkőzni a megrögzött rossz szokásokat és begyakorolni mind amaz újítást, a mit a forgalmi előhaladás mindenkitől multhatlanul megkövetel.

A dohánytermelés ma már nem az egyszerű gazdálkodási mód, melyre maga a természet megtanít, mert ezt minden mozzanatában tanulmányozni. tapasztalatilag tökéletesíteni kell.

Adjá az ég, hogy az okszerű dohánytermelés, melyre hazánk oly kiválólag utalva van, a jóakarát és tanulmány, az erély és ügyesség által gyarapodva, hazánk gazda közönségének valódi áldásává váljék, — s emelje a munkásnép jólétét, a magyar nemzet hírnevét, oly dus mértékben, mint a mily lélekből óhajtvuk azt mi szerény tanácsainkkal előmozdítani.

L. K. O.

— **Pénzügyi bizottságok felállítása.** *Bilkén* (Beregvármegyében), *Mátészalkán* (Szatmárvármegyében) és *Siklóson* (Baranyavármegyében) pénzügyi biztos állomások rendezesítették. A *bilkei* pénzügyi biztos kerületéhez a *bilkei*, nagyszőlősi és drágavértfalvi pénzügyi szakaszok, a *mátészalkai* pénzügyi biztos kerületéhez a *mátészalkai*, *fehérgyarmati* és *csengeri* pénzügyi szakaszok; a *siklósi* pénzügyi biztos kerületéhez a *siklósi*, *dárdai* és *viszlói* pénzügyi szakaszok tartoznak.

Szerkesztői és kiadói üzenetek.

H. J. O., Ungvár. Köszönettel vettük. Kérjük ezután is minél gyakrabban.

L. F., Budapest. Reméljük, vette levelünket és az abban tett kérésünknek eleget fog tenni. Ugyis oly régen hallgat már.

R. Gy., Rákamazs. Régen nem láttunk ezíket öntől. Mi ennek az oka?

Keresk. muzeum tudakozó irodája, Budapest. A kért számozkat elküldtük s ezután rendszeren fog menni lapunk.

Gróf K. G., Egres-Káta. Legnagyobb sajnálatomra elfoglaltságom miatt nem mehettem.

1890. év ^{11896.}_{I.} szám.

HIRDET MÉNY

a magyar korona országában a dohányjövédék részére termelendő s beszállítandó dohánylevelekért 1890., 1891. és 1892. évre megállapított beváltási árak iránt.

1. A nagyméltóságú m. kir. pénzügyminiszterium 1890. évi augusztus hó 26-án kelt magas elhatározása alapján ezennel közzétettnek azon árak, melyek a kincstár számára 1890., 1891. és 1892. évben engedély mellett természetesen nyers dohánylevelekért az anyagnak átvételekor a termelőknek fizetettnek fognak.

2. A dohánynak azon helyesétől, melynek határában természetesen, a beváltási raktrába való szállításért, a termelőnek fuvarpótlék címén fizetett, és pedig:

a) 7 $\frac{1}{2}$ kilométernél nagyobb, de 8 kilométernél kisebb távolságnál egy kr.;

b) 38, vagy több kilométer távolságnál egy $\frac{1}{2}$ krajczár, minden tiszta sulyu 100 kilogramm dohánylevél s minden egyes kilométer után;

7 $\frac{1}{2}$ kilométernél kisebb távolság után fuvarpótlék nem jár.

3. A beváltás kezdete és vége minden egyes körzetre nézve, tekintettel a dohánylevelek beszáradásának előrehaladására, külön fog meghatározottatni és közhírré tétetni.

4. A beváltandó dohánylevelek fajainak megítélésére és minőségük szerinti osztályozására nézve zsinórmértékül következő szabályok szolgálnak.

5. Szivarboríték-leveleket csak azon sérületlen levelek minősítvék, melyek szivarokhoz borítéklevélül használhatók.

Az ily levelek legyenek kellő módon szárítva, szivósak és finomak, továbbá egyszínűek, vékony erekkel, tökéletesen érettek és jól égők.

6. A szivarboríték-levelek első osztályába soroztatnak a legfinomabb vékonyerű anyalevelek, melyek tekintélyes és egyenlő nagysággal, kitűnő szivósággal, élénk égéssel, szép és egyenlő színnel bírnak és legalább 50% finom borítékot szolgáltatnak.

7. A második osztályba azon anyalevelek soroztatnak, melyek finomságra, szivóságra, égésre és színre nézve az I-ső osztályt megközelítik, azonban csak 40% finom borítékot igényelnek.

8. A harmadik osztályba azon jó égésű és tiszta színű anyalevelek soroztatnak, melyek legalább 35% finom és közönséges borítékot adnak, ha a levelek többi része mint szivarburk teljesen használható.

9. Közönséges levelek alatt azok értetnek, melyek szivargyártásra és azoknál közönséges bagó, pipadohány és burnót készítésére alkalmasak.

10. A közönséges levelek válogatott a) osztályába tartoznak azon szép, jó és egyenlő színű, teljesen érett, sérületlen, jó égésű nagy anyalevelek, melyek kevesebb szivarborítékot szolgáltatnak, mint a szivarboríték-levelek III. osztályától követeltek, mindazonáltal jelölés szivarburk-levél minőségével bírnak, ha egészen tisztán csomóznák.

11. A közönséges levelek válogatott b) osztályába tartoznak azon szép, jó és egyenlő színű teljesen érett, sérületlen, nagy, egészen tisztán csomózott anyalevelek, melyek jelesebb bagó és fon- vagy nehéz burnót-levél minőségével bírnak, vagy megbízhatlan égés folytán nem sorozhatók a válogatott a) osztályba.

12. A közönséges levelek első osztályába tartoznak mindazon egészséges, érett, sérületlen, meglehetősen nagyságú anyalevelek, melyek jó pipadohány, szivarburk-levélnek és cigarettának vagy jó burnót-anyagnak használhatók.

13. A közönséges levelek második osztályába tartoznak a kisebb, sérületlen és a kissé szél- és jégverte nagyobb anyalevelek, valamint a nagyobb sérületlen hegy- és tiszta, száraz, jobb minőségű homoklevelek.

14. A közönséges levelek harmadik osztályába tartoznak a visszatetsző színű, de egészséges, a nagyobb mérvben jégvert vagy szakadozott anyalevelek; továbbá a csekélyebb minőségű hegy- és csekélyebb minőségű homoklevelek.

15. Finom és középfinom kerti levelek alatt olyanok értetnek, melyek jó illat, finomság és világos szín által tűnnek ki és finom dohánnyártmányok előállítására alkalmasak.

16. A finom és középfinom kerti levelek első osztályába soroztatnak a legértelmesebb, egyenlő színű, finom, világos sárga, vagy aransárga, teljesen hibátlan, érett és sérületlen anyalevelek.

17. A második osztályba tartoznak a színben kevésbé egyenlő, sárga-vöröses vagy világos-barna színű, finom, teljesen érett, sérületlen anyalevelek, továbbá a csak jelentéktelenül szakadozott anyalevelek, melyek az első osztályt minden egyéb tulajdonságaival bírnak, végre a szép színű, hegy- és nagyobb meg nem rongált szép világos színű homoklevelek.

18. A harmadik osztályba tartoznak minden egyéb egészséges és érett levelek, a mennyiben egészen vége még jó pipadohány, alkalmasak.

19. Muskatál gyantát a debreceni dohánnyermelési körzetekből származó azon dohánnyervek fognak átvétetni, melyek fehér vagy vörös virág muskatál palántákból nyertek és jó illatuk által kitűnnek, ha azoknál jó sikerültek, és gondos kezelésben részesültek.

Besoroztatnak:

az első osztályba a legértelmesebb, szép színű, teljesen hibátlan érett és sérületlen anyalevelek, melyek legfinomabb pipadohány előállítására alkalmasak;

a második osztályba a tartalomdús, jó színű, érett, de kissé sérült anyalevelek és a jobb minőségű tiszta száraz homoklevelek, amennyiben finom pipadohánygyártásra alkalmasak;

a harmadik osztályba minden egyéb egészséges és érett levelek, amennyiben egészen vége jó pipadohány, alkalmasak.

20. A kapadohány-levélnek besoroztatnak:

az I-ső osztályba a tekintélyes, sérületlen, teljesen érett, egészséges, szép színű és nagy anyalevelek.

A II-ik osztályba a kevésbé nagy, jelentéktelenül sérült érett, egészséges jó színű anyalevelek.

A III-ik osztályba a szakadozott, érett egészséges, de színben hiányos anyalevelek;

a) a homok- és hegylevelek.

21. Kihányás gyantát átvétetnek: a jég által tönkre tett levelek, a kényszer érett, szívogató, (füllöd) kocsný-rohadat, de száraz levelek, a kissé fehérlő, fehér penésszel lepett, végre oly érett levelek, melyek a fagytól érintvék, de nem fekete, hanem vöröses színűek, és még közönséges pipadohány, használhatók.

22. Az első osztályozási határozatokban csak törzselevelekről van szó, melyek simított és csomózott állapotban kár nélkül beszállítandók.

Ha szárazakkal bíró levelek szállítatnak be, a száraz mérlegelés előtt a termelők költségére levágtatnak, a levágtott szárazkért pedig semminemű kárpótlás nem adatik.

23. A kacs csak engedély mellett szedhető és minden dohánnyemlé simitatlanul szolgálhat, de azonban szárt, vagy farszéket tartalmaznia nem szabad, érettek és gyártásra alkalmasnak kell lennie, ellenkező esetben azon elbánás alá esik, mint a haszonvehetetlen anyag.

24. A csomózatlan levél, melyhez a levelrészek (morzsálék) is számítanak, tisztán és szár nélkül szállítandó; tisztátalan vagy szárral ellátott morzsálék mint haszonvehetetlen megsemmisítetik.

25. Zainorra fűzött haszonvehető levelek csak mint morzsálék vétetnek át, ha pedig ily levelek farszékkel szállítatnak, akkor csak a morzsálék fele árán váltatnak be.

26. Sarjú csak engedély mellett nevelhető és szedhető. Érett sarjú, minőségnek megfelelően vétetik át, ha az anyalevelek tulajdonságaival és nagyságával bír, az anyalevelek módjára nyer osztályozást, azonban a közönséges levelek második osztályánál magasabb osztályba sorozni nem szabad.

27. Minden egyes csomónak csak ugyanazon fajú és osztályú leveleket kell tartalmaznia.

Oly csomók, melyekben különféle osztályú levelek fordulnak elő, beváltandók: a) ha az nagyobb részben jobb minőségű levelekből áll, és osztályaily lejjebb mint azon osztály, a melybe a jobb minőségű levelek különben tartoznának;

b) ha a jobb minőségű levelek mennyisége egyenlő a kevésbé jó minőségű levelekkel, vagy ez utóbbiaknál kisebb, azon osztályba, a melybe a kevésbé jó minőségű levelek tartoznak;

c) azon csomók, a melyekben kacs fordul elő, minden esetben csak mint kacs vendők át;

d) azon csomók, melyek kötése alatt morzsálék bevegítve találtatik, a morzsáléka szabott ár mellett vétetnek át;

e) azon csomók, melyek közé idegen tárgyak, mint föld, homok, hamu stb. kevertetik, megsemmisítetnek.

28. Tökéletesül szárított bármely fajú levelek minőségük szerint kisebb osztályba soroztatnak, mint a melybe megfelelőleg szárított állapotban tartoznának. Ugyanaz áll a nedvesített levelekre nézve is azon hozzáféréssel, hogy ezek ment legjobban esetben csak közönséges vagy jó anyagot szolgáltatnak, mint szivarboríték. válogatott és közönséges I-ső osztályú levelek nem osztályozhatók.

Mindkét esetben, azoknál még a tűndevességnek és az ennek folytán előre látható megromlásnak megfelelő aránylagos suly hozatik levonásba.

29. Egészen haszonvehetetlen dohánnyervelek és levelrészek megsemmisítetnek. Az egészen haszonvehetetlenek tartoznak; az egészen érlelen, feketére fagyott, rohadat, egyáltalában minden a gyártásra nem alkalmas levelek és a tisztátalan hulladékok.

Ha egy csomóban vagy bálban haszonvehetetlen anyag fordul elő, akkor az a termelő költségére kiválasztandó, és az anyag sulyából levonandó.

30. A csomók dohánnyal, spárgával vagy kukorica-szalmával kötendők.

Folyó szám	A dohánylevelek neve	Osztály	Árak (100 kilogramm után)		Jegyzet
			frt	kr.	
1	I. Szivarboríték levelek : Mindennemű szivarboríték levelek	I.	52	—	Az összes szivarboríték levelek csomóként vendők át.
		II.	44	—	
		III.	38	—	
2	II. Közönséges levelek : a) tiszai levelek . . . . . b) szegedi levelek . . . . . c) debreczeni levelek . . . . . d) szuloki levelek . . . . . e) közönséges kerti levelek	válogatott a)	32	—	A közönséges levelek válogatott osztályába tartozó levelek a finom és középfinom kerti, a csetneki muskatál, és a többi muskatály-levél I-ső osztályba sorozando anyag csomóként átvetele csak akkor eszközölendő, ha keverten csomóva vagy bálva kettőven átadandó, a termelő a lejjebb osztályozás ellen felszólalván, a csomóként átvettelt maga kéri.
		b)	30	—	
		I.	21	50	
		II.	18	50	
		III.	13	—	
3	Burnót levelek a tolnai dohánnyervek körzetéből	válogatott b)	29	—	
		I.	23	—	
		II.	17	—	
4	III. Finom és középfinom kerti levelek az érsekvári, ipolsági, kápolnai, miskolci, aradi, temesvári, fogarasi, nyírbátori, vásáros-naményi, faddi és budapesti körzetekből	I.	50	—	Azon levelek, melyek a finom, illetőleg középfinom kerti levelek tulajdonságaival nem bírnak, minőségük képet mint közép finom vagy közönséges kerti levelek (5. és 2. tétel) fognak beváltatni.
		II.	38	—	
		III.	20	—	
5	Középfinom kerti levelek	I.	34	—	
		II.	25	—	
		III.	16	—	
6	IV. Muskatál levelek a csetneki, miskolci, kápolnai, nagytárkányi és nagykarolyi körzetekből	I.	55	—	Azon levelek, melyek a csetneki muskatály-levél tulajdonságaival nem bírnak, minőségük képet mint közép finom vagy közönséges kerti levelek (5. és 2. tétel) alatt kiszabott árakon vétetnek át.
		II.	40	—	
		III.	22	—	
7	b) Fehérvirágú muskatál növényekből származó muskatál levelek	I.	38	—	
		II.	26	—	
		III.	18	—	
8	c) Vörösvirágú muskatál növényekből származó muskatál levelek	I.	30	—	
		II.	22	—	
		III.	15	—	
9	V. Kaca dohány levelek : A miskolci, debreczeni, hajdudoroghi, nyiregyházi, rakamazi, kisvárdai és nagytárkányi körzetekből	I.	28	—	A ki engedély nélkül kacsot, illetőleg sarjút nevel és szed, a dohánnyermelésből kizárando (1897. évi XLIV. t.-cikk 14. §-a).
		II.	20	—	
		III.	12	—	
10	Valamennyi dohány nem-beli kihányás, kacs, csomózatlan levél és tiszta morzsálék	kihányás kacs csomózatlan levél és tiszta morzsálék	8	—	
		csomózatlan levél és tiszta morzsálék	6	—	

Budapest, 1890. évi október havában.

M. kir. dohányjövédéki közp. igazgatóság.